

Het verhaal van Esseghem (15)

Rik Coolsaet

De mansardeboeren van Esseghem

Over het dagelijkse leven in Esseghem tijdens de Tweede Wereldoorlog weten we nog maar weinig. Was de Duitse bezetting hier eigenlijk sterk voelbaar? Waarschijnlijk minder dan in het centrum van Brussel, maar ook hier zal de oorlog het leven van alledag ongetwijfeld onder druk hebben gezet.

Net als in de rest van het land zal voedsel ook in Esseghem wellicht het meest besproken onderwerp zijn geweest. In theorie is er voedsel genoeg, maar in de praktijk blijkt dat anders. De bezetter organiseert de voedseldistributie en rantsoeneert alle voedingswaren, met de bedoeling iedereen een minimum aan voedsel te garanderen. Toch krijgen de Belgen, vooral in de eerste bezettingsjaren, zelden wat de officiële rantsoeneringstabellen beloven.

Het gevolg laat zich raden: velen beginnen zelf groenten te kweken, net zoals tijdens de Eerste Wereldoorlog. Overal duiken kleine moestuintjes op.

De beginnende tuiniers krijgen al snel een bijnaam: 'mansardeboeren'. Die klinkt een tikje spottend en verwijst naar hun beperkte ervaring met het werk op het veld. Maar sommigen omarmen die spotnaam met trots — helemaal in de beste Brusselse traditie: waarom zou elke mansardeboer voortaan geen speldje in het knoopsgat dragen, met een symbolisch zakje aardappelen; en waarom meteen ook geen eigen 'Sossjeteit der Mansardeboeren' oprichten, om mee op te stappen in de Ommeganck op de Grote Markt?

Ook in Jette en in Esseghem duiken de volkstuintjes op. In oktober 1940 wordt met steun van de gemeente het vroegere Nationaal Werk van den Akker en den Haard opnieuw opgestart, met zetel op het Kardinaal Mercierplein 18. Het initiatief slaat meteen aan. Op de eerste vergadering schrijven zich maar liefst 625 leden in. Sommigen stellen hun gronden kosteloos ter beschikking, anderen krijgen hulp bij de aankoop van zaden, meststoffen en gereedschap. Uiteindelijk sluiten enkele duizenden Jettenaren zich aan.

Volkstuintjes in Esseghem verschijnen onder meer in de huidige Gustave Delathouwerstraat, die dan nog Esseghemstraat heet (foto). Om de 'mansardeboeren' op weg te helpen, richt de organisatie in oktober 1941 in School 4 in de Dansettestraat (de huidige Vande Borneschool) een Gewestelijke Rijksschool voor Tuinbouw en Kleinveeteelt op, met een Franstalige en een Nederlandstalige afdeling. De Duitse bezetter staat niet bepaald welwillend tegenover dit initiatief, maar toch blijft de school open tot het einde van de oorlog – en zelfs daarna.

(Foto Erfgoedbank Jette – Coll. Annie Van Roy)